

Malmö kommun
kommunstyrelsen@malmo.se

Rektor Rikard Persson
rikard.persson@malmo.se

Återkoppling

efter kvalitetsgranskning av undervisningen i Idrott och hälsa i
Bergaskolan

Inledning

Återkopplingen syftar till att vara ett stöd för skolans arbete med att utveckla undervisningen i idrott och hälsa. I återkopplingen anges de utvecklingsområden som Skolinspektionen bedömer vara relevanta för att förbättra undervisningen i idrott och hälsa vid Bergaskolan. Återkopplingen grundar sig på ett verksamhetsbesök som Skolinspektionen genomförde den 29-30 januari 2018. Vid besöket genomfördes fem lektionsobservationer samt intervjuer med rektor, två idrottslärare, och 23 elever i årskurs 7 till 9.

Ett flertal bestämmelser i skollagen relaterar till undervisningen och i läroplanens inledande kapitel anges skolans värdegrund och uppdrag samt de mål och riktlinjer som ska styra skolans arbete¹. I kursplanen för ämnet idrott och hälsa anges ämnets syfte, det centrala innehållet samt kunskapskrav för de olika betygen. Granskningen ska med stöd av gällande författningar och aktuell forskning² undersöka om elever i grundskolans årskurs 7 till 9 får en undervisning i ämnet idrott och hälsa av god kvalitet. För att bedöma detta undersöks i vilken utsträckning undervisningen i idrott och hälsa planeras och bedrivs utifrån kursplanen. Vidare granskas undervisningen utifrån allmändidaktiska kvaliteter.

Fakta om Bergaskolan

Bergaskolan är en kommunal F-9 grundskola som är belägen i Malmö kommun. Skolan har cirka 900 elever. Under innevarande läsår är skolan utlokaliserad i andra lokaler, på grund av ombyggnation, vilket innebär att eleverna får sin idrottsundervisning i olika idrottshallar. Två idrottslärare ansvarar för undervisningen i ämnet idrott och hälsa för eleverna i årskurs 7-9.

Undervisningen i idrott och hälsa i Bergaskolan

Planering och genomförande av undervisningen

Skolinspektionen bedömer att kvaliteten behöver utvecklas när det gäller att planera och genomföra undervisningen så att samtliga kunskapsområden ges ett sådant utrymme att eleverna erbjuds goda förutsättningar att utveckla samtliga förmågor som ingår i ämnet. Granskningen visar att även om eleverna får möta hela det obligatoriska innehållet finns det kunskapsområden som, i förhållande till den bredd av aktiviteter som ska ingå och de förmågor som eleverna ska utveckla, behöver ges ett större utrymme.

Intervjuer med lärarna och ämnesplaneringar som Skolinspektionen granskat, visar att undervisningen i idrott och hälsa planeras utifrån det innehåll som kursplanen föreskriver. Lärarna säger att de samplanerar undervisningen utifrån läroplanens centrala innehåll. Lärarna uppger att de har svårt att planera in aktiviteter inom ramen för friluftsliv och

¹ För granskningens författningsstöd, se bilaga 1

² Skolinspektionen (2012b). Framgång i undervisning. En sammanställning av forskningsresultat som stöd för granskning på vetenskaplig grund i skolan.

utevistelse. De säger att det beror på skolans fysiska placering och att friluftaktiviteter ofta tar mer tid att genomföra samt kräver samverkan med lärare i andra ämnen. Rektor betonar undervisningens röda tråd och samverkan mellan lärare i andra ämnen kan utvecklas för att gynna elevernas utbildning.

Lärarna säger att eleverna får möjlighet att utveckla de fyra ämnesspecifika förmågorna inom ramen för deras undervisning, men säger att förmågor kopplade till friluftsliv inte alltid ges de bästa förutsättningarna. Det framkommer både i intervju med lärarna och rektor att simundervisning får eleverna vid ett tillfälle då de gör ett simtest i årskurs 7. Lärarna berättar att simprovet i årskurs 7 ligger till grund för bedömning och betygssättning i årskurs 9. Lärarna uppger även att eleverna får genomföra livräddning i årskurs 9.

Lärarnas planering visar att ungefär hälften av undervisningstillfällena innefattar bollsport. Eleverna berättar i intervju att de tycker att undervisningen är varierad men att den innehåller mycket bollsport och ofta även matchsituationer. Rektor bekräftar att ungefär hälften av undervisningen är bollsport och säger att han gärna hade sett en mindre andel av sådana aktiviteter. Lärarna säger att lektionerna i de traditionella bollsporterna har en progression och ger som exempel att kunna delta i idrotten enligt sportens "spel och idé". Lärarna säger också att de för in nya bollsporter som exempelvis softpolo. Vidare berättar lärarna att det ingår matchmoment i undervisningen men att de inte räknar målen.

Undervisningens allmändidaktiska kvaliteteter

Skolinspektionen bedömer att det finns aspekter av undervisningens allmändidaktiska kvalitet som behöver utvecklas. Granskningen visar att eleverna överlag upplever att lärandemiljön är trygg och att de uppmuntras i sitt lärande. Det framgår dock att det finns elever som av olika anledningar inte deltar i undervisningen och att undervisningen inte är tillräckligt anpassad för att alla elever ska få möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar. Granskningen visar vidare att det är tydligt för eleverna vad de ska göra på lektionerna men att syfte och mål med det innehåll och de aktiviteter som lektionerna omfattar inte är tydligt för eleverna. Slutligen visar granskningen att eleverna kontinuerligt får återkoppling på sina arbetsinsatser.

Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö

Observationer visar att elever i huvudsak deltar i undervisningens aktiviteter utan att störas av varandra. Elever berättar att under vissa lektioner förekommer det att elever stör undervisningen men att lärarna oftast säger till eleverna.

I observationer syns några elever som inte deltar i samtliga olika momenten som ingår i lektionerna, framförallt varierar deltagandet vid matchsituationer. Elever observeras dra sig åt sidan, gå och sätta sig eller på annat sätt inte delta i aktiviteten. Vid några tillfällen pratar lärarna med dem och ibland uppmärksammar lärarna inte eleverna. Elever uppger i intervju att det finns elever som undviker deltagande utan att lärare ingriper på ett för dem synbart sätt. Elever säger att deltagande är viktigt för betyget och att det lite är deras eget ansvar att vara med. Vidare är de intervjuade eleverna, lärarna och rektorn samstämmiga och säger att vissa elevers deltagande minskar vid matchsituationer då tempot ökar i aktiviteten. Lärarna säger att matchmomentet är viktigt för att kunna delta enligt spelets förmåga och idéer.

Observationer visar även att på samtliga lektioner finns det elever som inte är ombytt och som sitter vid sidan i salen. Några elever sitter och läser i böcker i ett annat ämne och några elever sitter och tittar på sin mobiltelefon. Lärarna berättar att de försöker få alla elever att delta, men att det finns elever som inte kommer ombytta oftast de elever som inte gillar idrott. Lärare säger att elever som inte är ombytt får olika uppgifter såsom att de kan få gå på promenad, hjälpa lärare, läsa till prov i olika ämnen eller sitta vid sidan och titta på.

Elever säger i intervju att de känner sig trygga men att det kan förekomma hårda ord elever emellan under lektionerna, framför allt i matchsituationer. Elever berättar att lärare ofta går in och markerar dåligt språkbruk och kränkande ordval. Vidare uppger några elever att det är mer accepterat att bli mer upprörd i tävling framförallt bland tävlingsinriktade elever. Elever säger att det förekommer mer svordomar på idrotten än i andra ämnen. Lärare uppger att de tror att det kan finnas elever som inte känner sig trygga under lektionerna samt att de markerar när de hör att elever har ett sämre språkbruk.

Individanpassning, variation och utmaningar

När lärare låter elever dela in sig i grupper på egen hand syns i observationer att flickor och pojkar delar på sig. Elever säger att lärare vid enstaka tillfällen delar in efter kön, men att det oftast blir blandat när lärare delar. Elever säger att det är bättre när lärare delar upp då det annars kan hända att någon hamnar utanför. Lärarna säger att de ibland låter eleverna dela in sig själva i par eller grupper. Enstaka lärare säger att när hen känner klassen litat hen på att eleverna delar in sig själva, men påtalar också att eleverna då ofta delar sig efter kön. Vidare berättar lärarna att de försöker anpassa undervisningen till alla elever, oberoende av kön. Lärarna säger att alla ska kunna spela med alla.

I observationer förekommer både match- och tävlingsmoment där elever säger att de "kommer förlora" och aktiviteter där elever blir utslagna. På de observerade lektionerna finns exempel på elever som tar för sig på andra elevers bekostnad, exempelvis genom ta bollen från en medspelare. Detta leder till att elever som har svårare att hävda sig får minst förutsättningar att öva upp sin färdighet. Elever säger att undervisningen innehåller ganska mycket bollsport med innehållande matchmoment, framför allt i de större sporterna såsom fotboll, handboll och innebandy. Elever och lärare säger att tävlingar är bra eftersom det ökar gruppens tempo. Elever berättar i intervju att de tycker att undervisningen är varierad och att de kan ges utmaningar med olika svårighetsgrader. Rektor berättar att han pratar med lärare om att hitta andra moment i undervisningen än matchmoment eftersom han ser att vissa elever inte blir delaktiga i aktiviteten eller att de inte får bollen. Rektor säger att vissa elever, oftast pojkar, får mer utrymme vid bollspel och matchmoment och det vill han att undervisningen ska komma ifrån.

Tydlighet i mål, innehåll och struktur

I observationer syns att lärarna samlar eleverna och berättar om lektionens olika moment och vid enstaka tillfälle berör lärare även aktivitetens syfte. I observationer syns även när lärarna bryter undervisningen för att förklara enskilda moment eller låter elev med idrottserfarenhet visa de andra för att därefter låta gruppen fortsätta aktiviteten. Elever uppger i intervju att lärarna ofta är tydliga med vad de ska göra under lektionerna. Elever säger att lektionerna styrs tydligt av lärarna och att de ofta ger klara instruktioner. Elever berättar att lärarna ibland berör ämnets syfte, men oftast inte. Vidare uppger elever att syftet förklaras tydligare

i de teoretiska momenten medan de praktiska momenten oftast handlar om den fysiska aktiviteten. Lärarna säger att de förklarar syftet men att eleverna inte alltid förstår det.

I observationer syns när lärarna visar teknik, förklarar rörelser och betonar skaderisker i olika aktiviteter och rörelser. Vidare syns när lärare höjer tempo och för in tävlingsmoment. I observationer hörs även att lärarna använder termer som är kopplade till idrottens specifika regler som eleverna inte verkar förstå men som lärarna då förklarar. Elever säger att de ofta förstår vad lärarna menar. I intervju säger även eleverna att målet med undervisningen är att spela match och kunna delta i en sport. Enstaka lärare säger att regelsystem är viktigt för att eleverna ska kunna nå det syfte som deras undervisning har och som innebär att delta i idrotten.

Uppföljning, återkoppling och reflektion över lärandet

Under observationer förekommer det vid flera tillfällen att lärarna instruerar, iakttar, bryter aktiviteten och återkopplar till eleverna med tips och beröm. Lärare observeras återkoppla till eleverna med att säga "bra jobbat". Elever säger att lärarna under lektioner följer upp och återkopplar deras insatser. Elever berättar vidare att de känner till ämnets kunskapskrav och vilka områden som de blir bedömda i. Lärarna säger att de både återkopplar under lektion men även i tvåpartsamtal vid andra tillfällen under terminerna. Elever ger även exempel på reflektion över lärandet, men säger också att det inte förekommer i så stor utsträckning. Lärarna säger att de inte hinner med elevreflektion under lektionerna, men ger exempel på hur de för in det i betygssamtal och i återkopplingar på elevers insatser. Lärarna ger exempel på att de bland annat låter elever filma sig själva när de utför olika uppgifter, vilket lärarna sedan kopplar till bedömningar.

Utvecklingsområden

I syfte att höja skolans kvalitet av undervisningen i idrott och hälsa behöver ett utvecklingsarbete främst genomföras inom följande områden:

- Rektor och lärare behöver se till att undervisningen planeras och genomförs så att eleverna erbjuds en undervisning med bredd och balans mellan olika innehåll och aktiviteter.
- Rektor och lärare behöver se till att undervisningen planeras och genomförs så att alla elever får möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar. I detta ingår att aktivt arbeta för att alla elever deltar i undervisningen. Vidare ingår att undervisningens innehåll och arbetsformer anpassas till elevgruppen.
- Rektor och lärare behöver se till att tydliggöra ämnets syfte och mål för eleverna.

Utifrån vad som har framkommit i granskningen av Bergaskolans undervisning i idrott och hälsa kommer Skolinspektionen att genomföra en uppföljning av hur skolan utvecklar undervisning i ämnet.

Huvudmannen ska senast 20 september 2018 skriftligt redovisa till Skolinspektionen såväl planerade som faktiskt vidtagna åtgärder för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (Dnr 400-2017:3945) i de handlingar som sänds in.

Information om granskningen

Skolinspektionen genomför under våren 2018 en kvalitetsgranskning av undervisningen i idrott och hälsa i grundskolans årskurs 7 till 9. Granskningen ska besvara följande två frågeställningar:

- I vilken utsträckning planeras och bedrivs undervisningen utifrån kursplanen?
- I vilken utsträckning genomförs undervisningen med allmändidaktiska kvaliteter?

I granskningen genomförs en enkätstudie för elever i årskurs 9 på 100 grundskolor och i detta urval besöks 23 av skolorna. Granskningens slutrapport kommer att publiceras i juni 2018.

I arbetet med bedömningarna har utredare Inger Börjesson deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Mats Lundqvist

Enhetschef

Helena Larson

Utredare

Mer information om granskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/idrott-och-halsa/>

Bilagor

Bilaga 1	Granskningens författningsstöd
Bilaga 2	Rapport elevenkät